

namen ekspedicije je bil, da na osnovi arheoloških podatkov in različnih sodobnih spomenikov iz stare krščanske dobe proučuje srbske in bolgarske uplive na kulturo raznih makedonskih krajev. Preiskovalci so našli mnogo značilnih arhitektonskih spomenikov iz stare dobe, med katerimi so najiminenitnejši: Markov manastir, cerkev Gračanica, manastir Nagovičin in razne zgradbe okoli Ohrida. Ekspedicija se je vrnila z obilnim gradivom, med katerim je okoli 550 snimkov.

„Maticе Školská“ v Brnu praznuje letos petindvajsetletnico svojega obstanka. Osnovana je na taki podlagi, kakor naša „Družba svetega Cirila in Metoda“. Zdaj vzdržuje „Matica“ na Moravskem 12 šol s 3000 češkimi otroki, ter veliko zavetišče s 1300 gojenci, katere daje „Matica“ na svoje stroške študirat.

Češke razstave. Čehi so priredili letos štiri krajevne razstave: v Taboru, Viškovu in Kladnu ter v Pragi „delavsko razstavo“. Povsod se je pokazal velik napredek posebno v tehničnih izdelkih.

Čehi na Dunaju. Češko prebivalstvo na Dunaju jako raste, posebno po doseljevanju z Moravskega. Zdaj jih je že do 400.000 tako, da imenujejo Dunaj že — najbolj češko mesto. Prva zahteva Čehov je zdaj, da dobé na Dunju tudi svoje ljudske šole. Temu se pa ustavlja nemško prebivalstvo z vso trdovratnostjo.

Museálna slovenská spoločnosť se imenuje eno onih maloštevilnih društev, katerih ni zatrla madjarsko nasilje ubogim Slovacom. Kakor znano, je „Matico Slovensko“, ki je bila tako književno društvo, kakor so „Maticе“ drugih slovanskih narodov, madjarska vlada zatrla in ji pobrala imetje. Slovaki imajo zdaj v Turčanskem sv. Martinu svoj „Narodni muzej“, katerega predsednik je velezaslužni župnik, znani botanik Andrej Kmet. Podpredsednik Romuald Zajm us je letos umrl, in izvoljen je bil mesto njega Fr. R. Oswald, o katerega spisih bomo še poročali. Društvo izdaje znanstven list: „Časopis Museálnej slovenskej spoločnosti“, katerega urejuje tajnik A. Sokolík.

Etnografični muzej v Pragi. Novoustanovljeni etnografični muzej v Pragi bo obsejal sledeče oddelke: 1. Selske zgradbe in njih arhitektura, 2. narodne noše, 3. narodni izdelki, 4. spomeniki prostonarodnega slovstva, 6. narodna glasba, pesem in plesi, 7. sociologija. Dopolnilni oddelki bodo: zemljepisni, antropološki, demografični in oddelek za jezik in narečja.

Češki arhitekti in cerkveno stavbarstvo. Češki arhitekti so se obrnili do „Křeštanske akademie“ s prošnjo, naj se stavbe novih cerkv oddajajo po javni konkurenci, pri kateri bi se izbirali tehnično in umetniško najbolj dovršeni načrti. V tej vlogi pravijo češki arhitekti: „Cerkveno stavbarstvo je bilo v vseh kulturnih narodih težišče slogov, in

njemu gre v prvi vrsti zasluga, da imamo monumentalne stavbene spomenike, ki označujejo posamezne dobe. Narod, kateri je gojil umetnost na svojih nabožnih stavbah, se šteje med kulturne narode. Čehi so stopili med te narode že od početka svoje zgodovinske dobe, katera se začneja z dobo pokristjanjenja. Številni naši spomeniki cerkvene umetnosti v romanskem, gotskem, renesančnem in baročnem slogu dokazujejo, da je od nekdaj bilo med Čehi ne le mnogo nabožnih mož, ampak tudi mnogo umetnikov. Šele s propadom baroka in s kmalu za njim zavladašim jožefinstvom je opešala nekdanja tako živahna delavnost na polju cerkvene arhitekture. S probujenjem našega naroda je sicer oživela tudi ta delavnost, a ni bilo dovolj umetnikov, kateri bi bili zadostovali tudi skromnejšim tedanjim umetniškim nalogam. Cerkveno stavbarstvo se je od druge polovice XIX. stoletja sem bavilo skoro izključno le s popraviljem starih spomenikov. Za naraščajoči narodni organizem se kaže zdaj potreba, zidati mu nove cerkve.“ Arhitekti pozivljajo potem „Křeštansko akademijo“, naj po zgledu dunajske „Leonove družbe“ posreduje, da se bo zidalo po najbolj umetniških načrtih.

„Česká akademie pro vědy itd.“ v Pragi je sklenila, da bo izdajala publikacije z naslovom „Monumenta palaeographica“, v katerih bo s slikami pojasnjena zgodovina češkega pisma.

Prvi slavist.

Letos je preteklo sto let, odkar je umrl prvi mož, ki zasluži ime znanstvenega slavista. Bil je duhovnik iz pavlanskega reda, skromen menih, ki pač ni vedel ob svoji smrti, da se bo znanost, kakero je on začel z nekaterimi zdaj že pozabljenimi spisi, tako široko in bujno razvila. Bil je Fortunat Durych, rojen l. 1735. v Turnovi na Češkem, umrl ravno tam 31. avgusta l. 1802. Zaslužil je, da od njega započeta znanost ohrani njegov spomin.

Bil je iz precej premožne rodbine, ki je dala mladega Václava v šole. A že l. 1750. mu je umrl oče in rodbina je zašla v dolgove. Václav je vstopil v samostan, kjer je dobil ime Fortunat. Najprej se je posvetil proučevanju orientalskih jezikov, in redovni predstojniki so ga poslali na Dunaj, v Monako in v Prago, da se v njih temeljito izobrazi. Pri tem študiju je pa vedno primerjal tudi slovanske jezike z drugimi, in to ga je slednjič nagnilo, da jih je začel samostojno preiskavati. Nihče pred njim še ni bil tega poizkusil, na nikogar se ni mogel naslanjati — in ravno zaradi tega je znamenit, ker je bil prvi slavist. Celo življenje se je bavil s slavistikom, in on je navdušil svojega mlajšega tovariša Dobrovskega, da je postavil znanstveni temelj češki slavistiki. Slava učenca je zatemnila pozneje ime učiteljevo.